

СОЛОМАТИНА О. С.,

аспірантка

(Харківський національний університет
внутрішніх справ)

УДК 343.98(477)

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.100>**ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ
В ХОДІ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННИХ ЗАВОЛОДІНЬ ТРАНСПОРТНИМИ
ЗАСОБАМИ, ВЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІМИ**

Розглянуто питання організації взаємодії слідчих та оперативних підрозділів в ході розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених неповнолітніми. Зазначено, що роль взаємодії слідчих з оперативними підрозділами Національної поліції України у вирішенні завдань щодо розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених неповнолітніми, обумовлена їх безпосередніми завданнями протидії загально-кримінальній злочинності. Охарактеризовано погляди вітчизняних науковців щодо визначення поняття та сутності взаємодії. Проаналізовано наукові доробки вчених щодо теоретичних та практичних проблем взаємодії. Визначено стан правового регулювання взаємодії підрозділів Національної поліції України. Акцентовано увагу на основних положеннях законодавства та нормативних актів щодо завдань, принципів та форм взаємодії при розслідуванні незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених неповнолітніми. Охарактеризовано процесуальні та організаційні форми взаємодії слідчих та оперативних підрозділів. Наголошено, що на відомчому рівні центральне місце в організації взаємодії при розслідуванні злочинів посідає слідчий, який здійснює процесуальні й координуючі функції. Розглянуто особливості взаємодії у складі слідчо-оперативних груп з працівниками: оперативних підрозділів, спеціалістами-криміналістами органів досудового розслідування, експертних підрозділів НДЕКЦ МВС України, оперативно-технічних підрозділів, з дільничними офіцерами, кінологами та ін. Акцентовано увагу на взаємодії в період діяльності слідчо-оперативних груп на початковому етапі розслідування, в ході проведення слідчих (розшукових) дій: огляду місця події, допитів, обшуків, впізнання та інших. Окреслено особливості використання спеціальних знань за допомогою спеціалістів-криміналістів та експертів. Визначено, що слідчі взаємодіють з усіма підрозділами Національної поліції України, зокрема: оперативної служби, оперативно-технічних заходів, стратегічних розслідувань, підрозділами по боротьбі з кіберзлочинністю, по боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів та ін. Акцентовано увагу на необхідності взаємодії при підготовці та проведенні негласних слідчих (розшукових) дій таких, як: аудіоконтроль особи; контроль за телефонними розмовами; зняття інформації з каналів зв'язку; обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи шляхом негласного проникнення в них; відеоконтроль особи; установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу; зняття інформації з електронних інформаційних мереж; аудіо- та відеоконтроль місця. Висвітлена роль прокуратури в організації координації діяльності правоохоронних органів та здійсненні процесуального керівництва в ході кримінального провадження.

Ключові слова: взаємодія, досудове розслідування, незаконне заволодіння транспортними засобами, неповнолітні, слідчі та оперативні підрозділи, злочини.

Solomatina O. S. Interaction between investigative and operational units during the investigation of illegal possession of vehicles committed by minors

The issue of organizing the interaction of investigative and operational units during the investigation of illegal possession of vehicles committed by minors is considered. It is noted that the role of interaction of investigators with operational units of the National Police of Ukraine in solving tasks related to the investigation of illegal possession of vehicles committed by minors is determined by their direct tasks of combating general criminal crime. The views of domestic scientists on the definition of the concept and essence of interaction are characterized. The scientific achievements of scientists on theoretical and practical problems of interaction are analyzed. The state of legal regulation of interaction of units of the National Police of Ukraine is determined. Attention is focused on the main provisions of legislation and regulatory acts regarding the tasks, principles and forms of interaction in the investigation of illegal possession of vehicles committed by minors. The procedural and organizational forms of interaction between investigative and operational units are characterized. It is emphasized that at the departmental level, the central place in the organization of interaction during the investigation of crimes is occupied by the investigator, who performs procedural and coordinating functions. The features of interaction within investigative and operational units with employees of: operational units, forensic specialists of pre-trial investigation bodies, expert units of the Scientific Research Expert and Criminalistic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, operational and technical units, with district officers, canine units, etc. are considered. Attention is focused on interaction during the activity of investigative and operational units at the initial stage of the investigation, during the conduct of investigative (search) actions: inspection of the scene of the incident, interrogations, searches, identification, etc. The features of the use of special knowledge with the help of forensic specialists and experts are outlined. It was determined that investigators interact with all units of the National Police of Ukraine, in particular: operational service, operational and technical measures, strategic investigations, units for combating cybercrime, for combating illicit drug trafficking, etc. Attention is focused on the need for interaction in the preparation and conduct of covert investigative (search) actions such as: audio surveillance of a person; monitoring of telephone conversations; extracting information from communication channels; examination of publicly inaccessible places, housing or other possessions of a person by secretly entering them; video surveillance of a person; determining the location of a radio-electronic device; extracting information from electronic information networks; audio and video surveillance of a place. The role of the prosecutor's office in organizing the coordination of the activities of law enforcement bodies and implementing procedural guidance during criminal proceedings is highlighted.

Key words: *interaction, pre-trial investigation, illegal possession of vehicles, minors, investigative and operational units, crimes.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах протидія незаконним заволодінням транспортними засобами залишається одним із пріоритетних і водночас складних завдань, що ставиться перед підрозділами Національної поліції України. Вирішення цього завдання можливе лише за умови спільної та злагодженої роботи органів і підрозділів, найголовнішою функцією яких є виявлення та розслідування кримінальних правопорушень [1, с. 8]. Відповідно до нормативних актів це завдання «досягається шляхом поєднання зусиль усіх органів та підрозділів поліції, забезпечення належного рівня їх взаємодії відповідно до вимог законодавства щодо отримання, збирання, накопичення та використання інформації про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а також про події і факти, які можуть сприяти їх розслідуванню

і розкриттю, що є невід’ємним завданням для всіх працівників поліції» [2]. Важлива роль у вирішенні завдань щодо розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених неповнолітніми, належить взаємодії слідчих з оперативними підрозділами Національної поліції України, оскільки це обумовлено їх безпосередніми цілями протидії загально-кримінальній злочинності. Для ефективного розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених неповнолітніми, необхідна спільна, чітка, узгоджена діяльність правоохоронних органів, оскільки одних лише зусиль слідчих підрозділів не завжди достатньо для вирішення цього завдання. Відомо, що правильно організований зв’язок, своєчасний обмін інформацією, чіткий розподіл обов’язків, кінцевою метою яких є досягнення позитивного результату, дозволяє отримати його швидше і з меншими витратами сил і засобів. Тому, швидке виявлення і розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених неповнолітніми, можливо лише при належній організації спільної діяльності, що передбачена законодавчими та відомчими нормативними актами.

Мета дослідження. Метою статті є висвітлення проблемних питань правового регулювання, організації і тактики взаємодії підрозділів Національної поліції України під час розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених неповнолітніми, а також визначення напрямків підвищення її ефективності в розкритті та розслідуванні зазначених кримінальних правопорушень.

Стан опрацювання проблематики. У юридичній літературі проблемні питання взаємодії слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України між собою та з іншими підрозділами правоохоронних органів, що протидіють злочинності, досліджувалися багатопланово такими науковцями як: О. О. Алексєєв, О. М. Бандурка, М. В. Борисенко, Є. Ю. Бузоверя, В. К. Весельський, А. Ф. Волобуєв, М. Л. Грібов, В. А. Журавель, М. П. Климчук, В. О. Коновалова, М. В. Корнієнко, В. О. Коновалова, Д. А. Патрелюк, С. Є. Петров, В. Д. Пчолкін, В. В. Пясковський, М. В. Салтевський, В. В. Седакова, С. Р. Тагієв, В. В. Тіщенко, О. В. Федосова, М. С. Цуцкірідзе, К. О. Чаплинський, Ю. М. Чорноус, В. Ю. Шепітько, О. О. Юхно та інші. Науковці вважають, що питання взаємодії у протидії злочинності мають міждисциплінарний характер. Останнім часом значна увага цим питанням приділяється фахівцями в галузях кримінального процесу, криміналістики й оперативно-розшукової діяльності.

Вчені-криміналісти, серед яких В. А. Журавель, В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько та інші, вважають, що «взаємодія – це одна з форм організації розслідування. Взаємодія правоохоронних та інших державних органів і службових осіб під час розкриття та розслідування злочинів – це узгоджена діяльність різноманітних ланок однієї або кількох організованих систем, спрямована на досягнення спільної мети з найменшими затратами сил, засобів і часу» [3, с. 429]. На думку М. В. Салтевського, у криміналістичному аспекті «взаємодію можна інтерпретувати як: а) погоджену діяльність двох і більше суб’єктів, що вирішують ту саму проблему (завдання) різними методами і засобами правоохоронних органів, суб’єкти яких здійснюють розкриття і розслідування злочинів; б) організаційно-тактичний прийом одержання нового знання, одержати яке окремо кожному суб’єкту взаємодії не завжди вдається; в) організаційно-розпорядчу діяльність, засновану на взаємній довірі сторін, об’єднаних єдиним завданням розкриття і розслідування злочинів і боротьби із злочинністю взагалі» [4, с. 441-442]. Інші вчені криміналісти під взаємодією розуміють «процес спільної діяльності двох або більше суб’єктів, які здійснюють вплив один на одного, що змінює якісні характеристики діяльності кожного з них, та який в умовах взаємозв’язку пов’язує їх між собою для досягнення спільної мети» [5, с. 59].

К. О. Чаплинський і М. М. Єфімов визначають взаємодію органів досудового розслідування та оперативних підрозділів «як засновану на нормативно-правових актах, а також узгоджену за метою та умовами, діяльність незалежних один від одного в адміністративному відношенні окремих підрозділів, яка відображається в максимально ефективному поєднанні властивих їм методів та засобів, що спрямовані на попередження і розслідування протиправних діянь під єдиним управлінням уповноваженої особи» [6, с. 630-633]. М. В. Борисенко

вважає, що «під взаємодією слідчого з підрозділами та службовими особа органів Національної поліції України розуміється узгоджена, підпорядкована єдиному задуму діяльність, яку здійснюють шляхом використання оптимальних та притаманних суб'єктам взаємодії засобів і методів з метою найбільш ефективного вирішення завдань, що виникають під час виявлення та розслідування кримінальних правопорушень» [7, с. 67].

Аналіз наукових праць зазначених та інших вчених свідчить про те, що характер і сутність взаємодії слідчих та оперативних підрозділів зумовлюється їх формами [8, с. 61; 9, с. 249]. Форми взаємодії – це способи співробітництва, що забезпечують узгоджений характер діяльності, конкретні способи зв'язку між взаємодіючими суб'єктами, які прийнято поділяти на процесуальні і організаційні [10, с. 125].

До процесуальних форм взаємодії слід віднести: надання слідчому матеріалів, зібраних під час оперативно-розшукової діяльності, для вирішення питання щодо відкриття кримінального провадження; виконання доручень слідчого щодо проведення першочергових слідчих (розшукових) дій; виконання оперативним підрозділом доручень слідчого щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій; проведення заходів за дорученням слідчого щодо встановлення місця перебування особи, яка ухиляється від притягнення до кримінальної відповідальності.

Найбільш поширеними організаційними формами взаємодії слідчих і оперативних підрозділів в ході розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених неповнолітніми є: «ознайомлення слідчого з оперативними матеріалами в межах, установлених КПК України та відомчими нормативними актами; спільне обговорення й оцінка даних, отриманих у результаті документування за оперативно-розшуковими справами; спільне планування гласних та негласних слідчих (розшукових) дій і тактичних операцій, спрямованих на виявлення доказової інформації; спільна діяльність слідчих та оперативних підрозділів після реєстрації матеріалів в Єдиному реєстрі досудових розслідувань, на первісному і наступних етапах розслідування; створення слідчо-оперативної групи за конкретним кримінальним провадженням; взаємний обмін усною і письмовою інформацією з питань, що стосуються їхньої діяльності; спільні виїзди для проведення гласних та негласних слідчих (розшукових) дій тощо» [11, с. 98].

Водночас, Ю. М. Чорноус звертає увагу, що «в сучасних умовах «спостерігається активізація багатосторонньої взаємодії (співробітництва) уповноважених службових осіб, що здійснюється у різних формах. Однак під час практичної реалізації поставлених завдань вони зіштовхуються з наявністю проблемних питань, які стосуються правового, організаційного, криміналістичного, матеріального, технічного, кадрового забезпечення та іншого характеру. Безумовно, ці проблемні питання заслуговують додаткового розгляду» [12, с. 232].

Виклад основного матеріалу. Стосовно правової регламентації слід зазначити, що термін «взаємодія» застосовується в законах України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» та в Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України) [13; 14; 15], а також у відомчих нормативних актах. Так, згідно з Інструкцією з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України, затвердженою наказом МВС України від 07.07.2017 № 575 (далі - Інструкція), «основним завданням взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з іншими структурними підрозділами апарату центрального органу управління поліцією, міжрегіональними територіальними органами Національної поліції та їх територіальними (відокремленими) підрозділами, територіальними органами поліції та їх територіальними (відокремленими) підрозділами є запобігання кримінальним правопорушенням, їх виявлення та розслідування, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, які їх учинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів фізичних і юридичних осіб» [16].

В Інструкції наведено алгоритм дій працівників поліції, після надходження до підрозділу поліції інформації про вчинення кримінального правопорушення, зокрема, і незаконного

заволодіння транспортним засобом. Він передбачає після внесення інформації до ЄРДР здійснення комплексу першочергових заходів та невідкладних слідчих (розшукових) дій, у тому числі за дорученням слідчого, спрямованих на встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та з'ясування всіх обставин події.

Слід погодитись з М. П. Климчук, що за таким алгоритмом «взаємодія: надає діяльності суб'єктів цілеспрямований характер; дає можливість зосередити зусилля на найбільш актуальних поточних і перспективних завданнях виявлення, розслідування і розкриття конкретного кримінального правопорушення; допомагає визначити шляхи і засоби досягнення поставленої мети і створює умови для ефективного використання сил і засобів, якими розташовують взаємодіючі суб'єкти; сприяє найбільш раціональному використанню робочого часу, позитивно впливає на стиль роботи взаємодіючих сторін; нормалізує психологічну міжособистісну ситуацію» [17, с. 54].

Згідно Інструкції до цього алгоритму входять «першочергові заходи та невідкладні слідчі (розшукові) дії, які можуть передбачати: проведення огляду місця події; переслідування і затримання правопорушників за слідами або указаними потерпілими і очевидцями напрямками переміщення правопорушника, або за результатами роботи службового собаки, організація загороджувальних заходів, у тому числі в місцях можливого перебування або появи правопорушників; проведення розшукових заходів у місцях перебування осіб, схильних до вчинення правопорушень (у тому числі збуту викраденого майна); виявлення свідків та очевидців події, опитування з цією метою осіб, які проживають або працюють поблизу місця вчиненого діяння, а також осіб, які могли перебувати на можливих шляхах руху правопорушника до та від місця події; установа базових станцій операторів мобільного (рухомого) зв'язку, що обслуговують територію, на якій знаходиться місце вчинення злочину, та можливих напрямків руху особи, яка його вчинила, а також інших місць з урахуванням обставин кримінального правопорушення; проведення подвірного обходу для збирання відомостей про подію, обстеження місцевості в районі вчинення кримінального правопорушення, виявлення загублених, викинутих правопорушником знарядь учиненого діяння, інших предметів, отримання додаткової інформації про подію та осіб, які вчинили кримінальне правопорушення; орієнтування особового складу органів та підрозділів поліції на території обслуговування, на якій учинено кримінальне правопорушення, та суміжних територіях, а також (за необхідності) представників громадськості та ін. [16].

У зв'язку з цим, слід зауважити, що згідно з КПК України центральне місце в організації розслідування злочинів посідає слідчий, який здійснює процесуальні й координуючі функції взаємодії. Це передбачено його процесуальним статусом. Чинне кримінальне процесуальне законодавство надає слідчому право у справах, що знаходяться у його провадженні, доручати проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій оперативним підрозділам (п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК України) [15]. Процесуальні й координуючі функції взаємодії проявляються в організації слідчим ефективної діяльності слідчо-оперативної групи (далі – СОГ).

Завданням СОГ є виявлення, фіксація, вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, речових доказів, установа свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного і неупередженого їх дослідження та встановлення осіб, які його вчинили [16].

Особливо важливу роль взаємодія в період діяльності СОГ відіграє на початковому етапі розслідування, в ході проведення слідчих (розшукових) дій: огляду місця події, обшуків, допитів, впізнання та інших. Тому, прибувши на місце події слідчому (залежно від слідчої ситуації, що склалася) необхідно отримати первинну інформацію щодо незаконного заволодіння транспортним засобом і організувати роботу членів СОГ щодо виявлення та фіксації доказів та встановлення особи злочинця [18, с. 137-138].

В контексті наведеного, слід погодитись з позицією Д. А. Патрелюка, щодо важливості детального допиту потерпілого на початковому етапі розслідування незаконного заволодіння транспортними засобами, вчиненими неповнолітніми. Він вважає, що «до числа

першочергових слідчих (розшукових) дій, безумовно, варто віднести допит потерпілого. У процесі допиту потерпілого може бути уточнена й конкретизована первісна інформація про автомашину, її зовнішні особливості, устаткування салону, наявність у ній речей потерпілого. Особливо варто приділяти увагу більш повному описові предметів, що перебувають у машині, що дозволить надалі довести винність підозрюваного у незаконному заволодінні [19, с. 37].

Результати, отримані в процесі огляду місця події, допиту потерпілого й можливих очевидців злочину, дозволяють висунути версії про незаконне заволодіння транспортним засобом, що вчинене неповнолітніми, які повинні бути внесені у спільний план слідчих (розшукових) дій та інших заходів, складений за участі слідчого і працівників кримінальної поліції.

Паралельно проводиться робота з виявлення викраденого транспорту. При цьому слід пам'ятати, що неповнолітні, втамувавши свою жагу до керування, найчастіше залишають машину неподалік від місця свого проживання. Як відомо, незаконне заволодіння транспортним засобом найчастіше вчиняється підлітками, котрі проживають неподалік від місця його стоянки, в нічний час та, як правило, під впливом алкогольних чи наркотичних речовин. Для перевірки висунутих версій щодо осіб, котрі можуть бути причетними до злочину, необхідно повніше використовувати інформацію, отриману від дільничного офіцера поліції та співробітників ювенальної превенції, котрі у своєму розпорядженні мають великий масив відомостей про дітей, які мають пристрасть до транспортних засобів та схильні до вчинення незаконних заволодінь. Це дозволить значно збільшити обсяг орієнтуючої інформації, забезпечити максимальний пошуковий ефект, який сприятиме встановленню й затриманню підлітків, що вчинили злочин, та розшуку викраденого транспортного засобу» [19, с. 86-87].

З метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий для участі в огляді місця події може залучити спеціалістів-криміналістів органів досудового розслідування Національної поліції України й Експертної служби МВС України. Згідно ч. 1 ст. 71 КПК України «спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками і може надавати консультації, пояснення, довідки, висновки та інші документи під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок» [15]. В процесі взаємодії зі слідчим, відповідно до ч. 2 ст. 71 КПК України «спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо)...» [15]. Наприклад, «його участь у проведенні огляду також буде доцільною в ситуаціях, коли злочин учинено з проникненням у гараж чи інше приміщення, де знаходився викрадений транспортний засіб, що передбачає збереження запахових слідів з метою подальшої перевірки версій стосовно дій конкретних осіб, місць перебування учасників події, їхньої кількості і ролей, причетності до вчинення злочину конкретної особи тощо» [18, с. 142].

В ході розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами виникає необхідність у взаємодії з оперативними підрозділами кримінальної поліції. У процесі такої взаємодії оперативні працівники надають допомогу слідству у: виявленні очевидців і свідків; збереженні і забезпеченні і захисту носіїв доказової інформації; встановленні всіх учасників групи неповнолітніх й епізодів злочинної діяльності, одержанні доказів їхньої провини; перевірці причетності підозрюваних до вчинення нерозкритих злочинів; виявленні намірів підозрюваних та їхніх зв'язків щодо здійснення протидії слідству; забезпеченні захисту учасників кримінального процесу, попередженні протиправних дій з боку обвинувачених та їхнього оточення; визначенні оптимального часу і тактики проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій; своєчасному реагуванні на спроби уникнення підозрюваних від притягнення до кримінальної відповідальності. Слідчі доручають працівникам кримінальної поліції перевірку окремих фактів причетності до злочину неповнолітніх осіб: з'ясування способу їхнього життя, зв'язків, визначення місця їх перебування, затримання злочинців, виявлення свідків, проведення обшуків як під керівництвом слідчого, так і за його дорученням.

Науковці звертають увагу, що взаємодія оперативних працівників зі слідчими потребує врахування специфіки вчинення незаконних заволодінь транспортними засобами та визначення системи проведення першочергових слідчих (розшукових) дій та їх техніко-криміналістичного забезпечення. На стадії підготовки та здійснення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій найбільш важливими формами взаємодії є стійкий взаємний зв'язок і постійний обмін інформацією. Вдало організоване проведення комплексу гласних та негласних слідчих (розшукових) дій, у відповідності до діючих нормативно-правових актів, дозволяє виявити й інші епізоди злочинів, окрім тих, що розслідуються у кримінальному провадженні [20, с. 97; 21].

Акцентуємо увагу на тому, що слідчі підрозділи тісно взаємодіють з усіма підрозділами Національної поліції, зокрема, оперативною службою; підрозділами оперативно-технічних заходів; протидії наркозлочинності; кіберполіції, а також внутрішньої безпеки. Важлива роль у вирішенні завдань ефективної протидії незаконним заволодінням транспортними засобами, що вчиняються неповнолітніми належить взаємодії слідчих з підрозділами кримінальної поліції і Департаментом оперативної служби.

М. С. Цуцкірідзе з цього приводу стверджує, що під час взаємодії слідчих підрозділами оперативної служби основними завданнями останньої є: «участь у проведенні негласних слідчих (розшукових) дій відповідно до вимог статті 269 КПК України; проведення підрозділами Національної поліції України заходів, направлених на збір інформації щодо підготовки особою або групою осіб тяжкого або особливо тяжкого злочину, а також для отримання відомостей, які вказують на ознаки такого злочину; надання практичної допомоги в реалізації оперативно-розшукових справ відносно осіб, які переховуються від слідства й суду за вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, засуджених, що ухиляються від відбуття покарання за такі злочини» [22, с. 14].

У ході виявлення та розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, що вчиняються неповнолітніми, візуальне спостереження за особою проводиться для пошуку, фіксації та перевірки відомостей про факти вчинення кримінальних правопорушень. Підрозділи оперативної служби залучаються для проведення візуального спостереження за особою на підставі ухвали слідчого судді, а у випадках проведення негласної слідчої (розшукової) дії до постановлення ухвали слідчого судді (ст. 250 КПК України) – за постановою слідчого, прокурора. У дорученнях відповідно до положень ч. 1 ст. 269 КПК вказується інформація про необхідність проведення візуального спостереження з використанням відеозапису, фотографування, спеціальних технічних засобів для спостереження або без них. У разі необхідності виконання доручення або завдання з використанням спеціальних технічних засобів для спостереження, до доручень та завдань додаються електронні носії інформації, зареєстровані згідно з вимогами секретного діловодства, для збереження додатків за результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії [23, с. 323].

На думку М. Л. Грібова, «візуальне спостереження є одним з ефективних засобів інформаційно-пізнавальної діяльності для пошуку і фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб і груп, щодо яких є інформація про незаконне заволодіння автотранспортом, відповідальність за які передбачена КК України. Аналіз практики свідчить, що при розкритті незаконного заволодіння автотранспортними засобами з подальшим поверненням їх власнику за викуп, доцільно візуальне спостереження комбінувати зі зняттям інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України) та іншими НСРД [24, с. 73].

В структурі Національної поліції України до підрозділів, які безпосередньо проводять НСРД, належать підрозділи Департаменту оперативно-технічних заходів (ДОТЗ). Взаємодія слідчих з підрозділами ДОТЗ, що залучаються до проведення таких заходів, здійснюється відповідно до чинного законодавства та відомчих нормативно-правових актів [25]. З метою розкриття та розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, що вчиняються неповнолітніми, доцільно проводити такі НСРД як: аудіоконтроль особи; контроль за телефонними розмовами; зняття інформації з каналів зв'язку; обстеження публічно недоступних

місць, житла чи іншого володіння особи шляхом негласного проникнення в них; відеоконтроль особи; установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу; зняття інформації з електронних інформаційних мереж; аудіо- та відеоконтроль місця.

Враховуючи викладене, під взаємодією підрозділів Національної поліції України в ході розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених неповнолітніми, слід розуміти засновану на чинному законодавстві сумісну діяльність спеціально уповноважених суб'єктів щодо належного застосування сил та засобів, з метою виявлення ознак правопорушень та створення оптимальних умов для подальшого повного й об'єктивного процесу досудового розслідування.

Висновки. У підсумку слід зазначити, що взаємодія слідчих та оперативних підрозділів є найбільш поширеним та важливим видом спільної діяльності, що і є необхідною передумовою успіху у виявленні та розслідуванні незаконних заволодінь транспортними засобами, що вчиняються неповнолітніми. Цілком логічно, що для ефективного розслідування злочинів необхідна спільна, чітка, узгоджена діяльність всіх підрозділів кримінальної поліції, оскільки одних лише зусиль слідчих підрозділів не завжди достатньо для організації досудового розслідування. У зв'язку із цим потребують постійної уваги і удосконалення питання взаємодії в діяльності підрозділів Національної поліції України, зокрема, при розслідуванні незаконних заволодінь транспортними засобами, що вчиняються неповнолітніми.

Список використаних джерел:

1. Взаємодія учасників кримінального провадження під час досудового розслідування: правові аспекти та основні форми : навч. посіб. / кол. авт. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Вид. 3-тє, допов. і перероб. Харків : ХНУВС, 2024. 208 с.
2. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ МВС України від 07.07.2017 року №575. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>
3. Криміналістика: підруч. / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. / за ред. В. Ю. Шепітька. 5-те вид., переробл. і допов. К. : ін. Юре, 2016. 640 с.
4. Салтєвський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник. К.: Кондор, 2008. 588 с.
5. Алексєєв О. О. Розслідування окремих видів злочинів : навч. посібник. / О. О. Алексєєв, В. К. Весельський, В. К. Пяковський. 2-ге вид. перероб. та доп. К. : Центр учбової літератури, 2014. 320 с.
6. Чаплинський К. О., Єфімов М. М. *Наукові диспути щодо сутності взаємодії органів досудового розслідування та оперативних підрозділів кіберполіції у процесі доказування при розслідуванні злочинів у сфері інтелектуальної власності. Юридичний науковий електронний журнал*. № 4, 2023. С. 630-633.
7. Борисенко М.В. Взаємодія слідчого з оперативними та іншими підрозділами органів Національної поліції під час досудового розслідування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. К., 2021. 260 с.
8. Взаємодія слідчих та оперативних підрозділів під час досудового розслідування : навч. посіб. / Р. І. Благута, М. П. Климчик, В. М. Сакал, М. С. Цуцкірідзе. Львів : ЛьвДУВС, 2014. 216 с.
9. Чаплинський К. О. Проблемні питання взаємодії слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України під час розслідування кримінальних правопорушень. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідорєнка*. 2022. Вип.4 (100). С. 247-258.
10. Борисенко М. В. Види та форми взаємодії слідчого з посадовими особами та підрозділами органів Національної поліції. *Knowledge. Education. Law. Management*. 2020. № 3 (31). С. 124–129.

11. Федосова О. В. Організація взаємодії слідчих та оперативних підрозділів під час досудового розслідування. *Оперативно-розшукова діяльність та кримінальний процес: теоретико-праксеологічний дискурс щодо їх співвідношення в умовах реформування органів внутрішніх справ України* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса 22-23 квітня 2015 року) / ОДУВС. Одеса. 2015. С. 98-99.
12. Черноус Ю. М. Особливості взаємодії при розслідуванні злочинів міжнародного характеру. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 231–237. С. 232
13. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18 лютого 1992 р. №2135–ХІІ. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
14. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : закон України від 30 червня 1993 р. №3341–ХІІ. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
15. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
16. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ МВС України від 07.07.2017 року №575. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>
17. Климчук М. П. Виконання доручень, як форма взаємодії слідчих та оперативних підрозділів. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. Вип. № 1. С. 292-296.
18. Протидія незаконному заволодінню транспортними засобами підрозділами Національної поліції України: практичний poradnik з елементами інтерактивних технологій / Бондар В. С., Бочковий О. В., Дудоров О. О., Кривонос М. В., Скляніченко Д. В. та ін. / за ред. д-ра юрид. наук, проф., заслуженого діяча науки і техніки України О. О. Дудорова. Сєвєродонецьк: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідорєнка, 2020. 311 с.
19. Патрєлюк Д. А. Розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, що вчиняються неповнолітніми : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Донецьк. юрид. ін-т МВС України. Донецьк, 2014. 250 с.
20. Пчолкін В. Д. Взаємодія слідчих та працівників оперативних підрозділів під час розслідування злочинів. *Теорія та практика судової експертизи та криміналістики* : зб. наук. праць. Харків : Право, 2009. Вип. 9. С. 97–103.
21. Петров С. Є. Розслідування незаконного заволодіння автотранспортними засобами: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2009. 243 с.
22. Цуцкірідзе М. С. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності при проведенні слідчих дій : авторєф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Київ : КНУВС, 2010. 20 с.
23. Тагієв С. Р. Інститут негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі України : теорія і практика. монографія. Чернігів : Дєсна Поліграф, 2015. 512 с.
24. Грібов М.Л. Візуальне спостереження як засіб розслідування розбоїв і грабежів. *Право і громадянське суспільство*. 2014. № 1. С. 69-78.
25. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>

